



■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗ

## Αναδιφώντας το χθες (170)

### Διακοσιετηρίδα 1821: 15 προτάσεις για εορτασμό ουσίας



Έχουμε αφιερώσει πέντε μέχρι στιγμής συνέχειες στο θέμα της επανάστασης του 1821 στην Κρήτη. Η σημερινή έκτη θα είναι προσωράς η τελευταία, προκειμένου να ξαναγυρίσουμε σε θέματα μη επετειακά. Θα επανέλθουμε μόνο όταν θα πραγματοποιήσουμε συγκεκριμένες δράσεις, είτε ημερίδες και εκθέσεις θα είναι αυτές είτε ιστορικοί περίπατοι επί του πεδίου. Στις πέντε από αυτές τις δράσεις, που περιγράφω παρακάτω, βάζω πλάτη ο ίδιος, παρ' ό,τι -πρέπει να ομολογήσω- δεν με ενθουσιάζουν γενικά οι εορτασμοί. Οι εορτασμοί μάλιστα «τύπου Γιάννας Αγγελουπούλου» και «Ολυμπιακών Αγώνων», μου είναι απωθητικοί, σε ό,τι αφορά τόσο το περιεχόμενο όσο και την αισθητική τους. Είχα την ατυχία να ζήσω τους προηγούμενους της 150ετηρίδας εν μέσω επταετίας (εικόνα) και οτιδήποτε μου τους θυμίζει παραδέχομαι ότι μου προκαλεί απέχθεια.



Μια ουσιαστική -νομιζω- δράση που θα πραγματοποιήσουμε είναι η Ημερίδα στο Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Ρεθύμνης στις 22 Αυγούστου, με θέμα **Το Ρέθυμνο και η επανάσταση του 1821**. Σ' αυτήν εισηγητής θα είναι ο Μητροπολίτης Ευγένιος Αντωνόπουλος, ο δικηγόρος και ιστορικός ερευνητής Στέργιος Μανουράς, ο πρώην Διευθυντής της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρεθύμνης Γιάννης Παπιμούτγουλ και ο υποφαινόμενος. Στο δεύτερο μέρος της Ημερίδας το Μουσείο θα τιμήσει τον δρ Γιάννη Γρυντάκη, για την προσφορά του στην αρχαιολογική έρευνα της ιστορίας του Ρεθύμνου. Ο τιμώμενος θα αντιφωνήσει, με θέμα σχετικό με την Επανάσταση του 1821 στο Ρέθυμνο.



Μια άλλη σημαντική -ελπίζω- δράση, οπωσδήποτε πρωτότυπη στο είδος της, είναι η Έκθεση στο «Σπίτι του Πολιτισμού» του Σχολικού Μουσείου με θέμα **Της πατρίδος μου η σημαία: το 1821 και οι εορτασμοί του στο νεοελληνικό σχολείο**. Στα τέλη Ιουνίου οι Ρεθεμνιώτες, εκ του σύνεγγυς -ελπίζουμε- και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι διαδικτυακά, θα μπορέσουν να δουν (και να θυμηθούν οι παλιότεροι) εορτασμούς με περισσότερες από 50 σχολικές πινακίδες ηρώων του 1821 (μεταξύ των οποίων και της Κρήτης), ιστορικούς χάρτες (μεταξύ των οποίων και αντίγραφο Χάρτας του Ρήγα), φρονηματιστικές πινακίδες, εξομοιωμένη αίθουσα διδασκαλίας σε περίοδο εορτασμού, σχολικά βιβλία και τετράδια σχετικά με το '21, σημαίες και λοιπά πατριωτικά εκθέματα. Τα παιδιά θα έχουν την πρόσθετη δυνατότητα να παρακολουθήσουν σχετικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα.



Δύο ακόμα δράσεις θα πραγματοποιήσουμε το Σάββατο 20 Ιουνίου και την Κυριακή 21 Ιουνίου, Θεού θέλοντος και Κορωνοϊού επιτρέποντος. Πρόκειται για ιστορικούς περιπάτους, σχετικούς με την Επανάσταση στον τόπο μας. Ο πρώτος, με τον τίτλο **Μου ξανάρχονται ένα ένα: ιστορικός περίπατος στο 1821, στην ύπαιθρο του Ρεθύμνου** θα πραγματοποιηθεί με μεταφορικά μέσα και δέκα στάσεις σε σημαντικά τοπία της επαρχίας κατά το 1821. Ο δεύτερος, με τον τίτλο **Μου ξανάρχονται ένα ένα: ιστορικός περίπατος στο 1821, στην πόλη του Ρεθύμνου** θα έχει τον ίδιο σκοπό, διαδραματιζόμενος όμως μέσα στην πόλη, που, παρότι τουρκόπολη την εποχή στην οποία αναφερόμαστε, προσφέρει πλήθος σχετικών μνημείων.



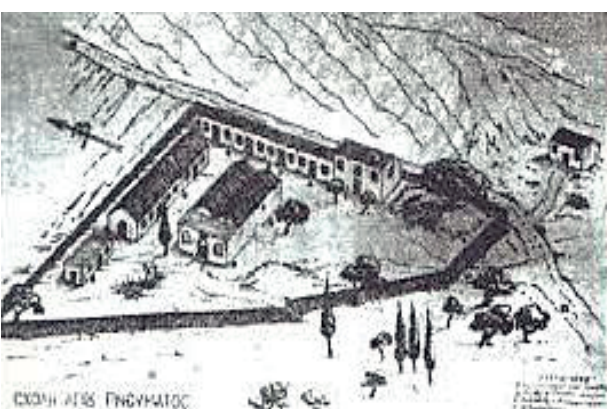
Πολλά και ουσιαστικά μπορούν ακόμα να γίνουν ως προς τον εορτασμό της διακοσιετηρίδας, Παραθέτω παρακάτω όσα πρότεινα σε πρόσφατη σύσκεψη στην Αντιπεριφέρεια Ρεθύμνου στους ανά τόπους Δήμους. Τα περισσότερα δεν απαιτούν καν χρήματα, αλλά **όρεξη και κατάλληλους ανθρώπους**. Για τον Δήμο Μυλοποτάμου πρότεινα το ανέβασμα στο Μέγαρο Πολιτισμού **Μελιδονίου** του θεατρικού έργου του Ελευθερίου Δαφέρμου **Το Σπήλαιο του Μελιδονίου. Πατριωτικό δράμα σε δύο πράξεις**. Το έργο αυτό έχει παρασταθεί μόλις δύο φορές μέχρι σήμερα, στο διδακτήριο του Σχολείου του Μελιδονίου και στο Ρέθυμνο, κατά τον Μεσοπόλεμο. Πρότεινα επίσης **εκδήλωση λήξης των εορτασμών** εκεί ακριβώς που έληξε η επανάσταση στην Κρήτη, στις **Μαργαρίτες**, όπου το έπραξε το Κρητικό Συμβούλιο στις 3 Νοεμβρίου 1830, με μια δραματική επιστολή του προς τις Μεγάλες Δυνάμεις.



Οι προτάσεις μου για το Αμάρι περιλάμβαναν καταρχήν εκδήλωση στον πανέμορφο και δροσολουσσο χώρο της **Παναγίας της Καλοειδαινας** με θέμα τη **Συμβολή της Μονής Καλοειδαινας στην επανάσταση του 1821** και στη συνέχεια στην **εκπαίδευση του Αμαρίου**. Ως γνωστόν η Μονή έγινε παρανόμιον του πυρός το 1823 και από την εκποίηση στη συνέχεια των κτημάτων της χρηματοδοτήθηκε η αμαριώτικη εκπαίδευση, η οποία ήταν πρωτοποριακή για την εποχή της. Μεταξύ άλλων χρηματοδοτήθηκε το έτος 1850 η ανέγερση του πρωτοβάθμιου, αλλά και από το 1869 και του ελληνικού (δευτεροβάθμιου) σχολείου στο Μοναστηράκι. Εκεί κοντά στο **Πετροχώρι** (παλιότερα Αποσέτι) πρότεινα την πραγματοποίηση εκδήλωσης **για την Φιλική Εταιρεία και τον νεοελληνικό διαφωτισμό στην Κρήτη**, αφού από το χωριό αυτό καταγόταν ένας από τους -ελάχιστους τεκμηριωμένα- Κρητικούς Φιλικούς και Διαφωτιστές, ο Μανουήλ Βερνάρδος (1777-1852).



Για το Αμάρι πρότεινα επίσης την πραγματοποίηση ξενάγησης με θέμα **Ιστορικός περίπατος στην Αμαριά**. Τα 12 χωριά της, μερικά από τα οποία παντελώς άγνωστα στους περισσότερους Ρεθεμνιώτες (Σάτα, Βαθειακό, Ρίζικας, Κλήμα), με τα «περιέργα» αξιοθέατά τους, όπως για παράδειγμα το τζαμί του Βαθειακού, θα ανοίξουν στους ενδιαφερόμενους έναν «άλλο κόσμο», ενώ η ημέρα θα μπορούσε να κλείσει με σχετική προβολή σε τοπικό πολιτιστικό κέντρο, με θέμα την ανθρωπογεωγραφική αυτή ενότητα και τις ιστορικές της ιδιαιτερότητες. Στο Αμάρι θα μπορούσε, τέλος, να πραγματοποιηθεί μια ημερίδα, κατά προτίμηση στο **Μοναστηράκι**, με θέμα **τους ενδοεμφυλίου πολέμου της Επανάστασης στην Κρήτη**, με αφορμή το γεγονός ότι στο χωριό αυτό είχε δολοφονηθεί ο Αντώνιος Μελιδόνης το 1822. Στη φωτογραφία διακρίνεται το σπίτι στο οποίο έγινε η δολοφονία του και στο οποίο ο τοπικός Πολιτιστικός Σύλλογος είχε την ευαισθησία να τοποθετήσει αναμνηστική πλάκα.



Για τον Άγιο Βασίλειο πρότεινα δύο εκδηλώσεις. Την πρώτη για το χωριό Άγιος Ιωάννης Καμένος, με θέμα **Η πρώτη νικηφόρα μάχη του Αγώνα: Άγιος Ιωάννης Καμένος, 21 και 25 Ιουνίου 1821**. Η δεύτερη εκδήλωση ανήκει δικαιοματικά στη Μονή Αγίου Πνεύματος Κισσού και μπορεί να έχει το θέμα **Η Μονή Αγίου Πνεύματος και η προσφορά της στην παιδεία του τόπου**. Στην εκδήλωση αυτή ομιλητής εξ αντικειμένου θα πρέπει να είναι ο Γιώργος Τσιγνίδης, που ερεύνησε και ανέδειξε εδώ και πολλά χρόνια την ιστορία και την προσφορά του μοναστηριού, ενώ ήταν και ο επικεφαλής της Επιτροπής αναστήλωσής της. Στην Επιτροπή αυτή είχα κι εγώ την τιμή να συμμετέχω επί σειρά ετών, ως έλκων την καταγωγή μου από τον Κισσό.



Για τον Δήμο Ρεθύμνης πρότεινα κάμποσες πνευματικές εκδηλώσεις, την πρώτη από αυτές στο χωριό **Πρινές**. Θέμα της δεν θα μπορούσε να είναι άλλο από την **Προσφορά του Ιερολοχίτη Μάρκου Καλούδη στην επανάσταση του 1821 και στην εκπαίδευση του δυτικού Ρεθύμνου**. Ως γνωστόν ο Μ. Καλούδης διετέλεσε ο μοναδικός Ρεθύμνιος Ιερολοχίτης, ο οποίος μάλιστα διασώθηκε, και αφιέρωσε μετά θάνατον την περιουσία του με τη μορφή κληροδοτήματος στην παροχή υποτροφιών σε νέους του δυτικού Ρεθύμνου, οι οποίοι χαρακτηρίζονταν από την πρόσδο τους στα γράμματα (αλήθεια, ποια είναι η τύχη του κληροδοτήματος αυτού;). Για τον **Εβλιγιά** Ρεθύμνου και το εκεί θεατράκι (ή την διπλανή Σχολή Καλών Τεχνών) πρότεινα εκδήλωση με θέμα **Η μάχη του Ρεθύμνου το 1822 και ο Ιωσήφ Βαλέστρα. Η προσφορά των Φιλοκρητών στις κρητικές επαναστάσεις**.



Η εκδήλωση αυτή θα μπορούσε να είναι από μια απλή ημερίδα μέχρι και συνέδριο, αφού κάτι τέτοιο δεν έχει μέχρι σήμερα πραγματοποιηθεί στην Κρήτη κι ούτε προγραμματίζεται, απ' ό,τι τουλάχιστον μπορώ να γνωρίζω. Κι όμως η Κρήτη χρωστά σημαντικό μέρος της ελευθερίας της ακριβώς στους Φιλοκρητές. Αρκεί να θυμηθούμε τον Χατζή Μιχάλη Νταλιάνη, που προσπάθησε με τη θυσία του ν' αναστήσει την Επανάσταση του 1821 στην Κρήτη ή τους εθελοντές υπό τον Πετροπουλάκη κατά την Μεγάλη Κρητική Επανάσταση του 1866. Κι ακόμα τους Γαριβαλδίνους που ήρθαν, και σ' αυτή αλλά και σ' όλες τις μετέπειτα επαναστάσεις στην Κρήτη, από την Ιταλία κι αλλού και πολλοί από τους οποίους σκοτώθηκαν στον τόπο μας.

### Μια πρόταση «αμ' έπος αμ' έργον»!



Αν ήθελα να είμαι ειλικρινέστερος, θα έλεγα ότι όλες οι παραπάνω εκδηλώσεις και άλλες πολλές που προγραμματίζονται, αποτελούν πλεονασμό, εν όσω τα κόκαλα σχεδόν διακοσίων εθελοντών του Δημητρίου Πετροπουλάκη παραμένουν διάσπαρτα στην περιοχή «Λιποκεφαλές» πάνω από το Κεντροχώρι. Φτάνουν πια τα «λόγια τα μεγάλα, τα ωραία», που δεν συνοδεύονται από πράξεις. Αντί γι' αυτά, ή παράλληλα μ' αυτά, **ουσιαστική εκδήλωση μνήμης θα ήταν η συγκέντρωσή μας στη Μονή Αγίου Πνεύματος και η επιφανειακή έρευνα της ευρύτερης περιοχής**. Καθένας μπορεί να κρατάει ένα τσουβάλι και θα βαδίσουμε σε ορισμένη απόσταση μεταξύ μας, ώστε να μπορέσουμε να σαρώσουμε τον τόπο με επιμέλεια, συγκεντρώνοντας το σύνολο του διάσπαρτου σκελετικού υλικού. Αν κάποιοι από τους αναγνώστες θέλουν να συμμετάσχουν, μπορούν να μου το δηλώσουν, τηλεφωνικά ή ηλεκτρονικά, με το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας τους. Αν ενδιαφερθούμε κάμποσοι, θα μπορούσα ν' αναλάβω τη διοργάνωση της σχετικής εξόρμησης.

### Τα λόγια φεύγουν, οι πράξεις μένουν (και τα βιβλία το ίδιο)



Το ιστορικό υλικό που θα μαζέψουμε, θα το εναποθέσουμε στο μνημείο των πασόντων, που η Επιτροπή αναστήλωσης της Μονής Αγίου Πνεύματος είχαμε ανεγείρει στα βορειοανατολικά της. Μετά το τέλος της εξόρμησης, στον αύλειο χώρο του μοναστηριού θα διαβάσουμε σχετικά αποσπάσματα από το παρακείμενο βιβλίο, όπως και από το «Σκληραγωγία εν Κρήτη» του Ιλαρίωνος Σκίβερ. Αυτό θα ήταν το καλύτερο και ουσιαστικότερο μνημόσυνο για όλους εκείνους που ήρθαν από μακριά και πρόσφεραν και την ίδια τους τη ζωή για την ελευθερία μας. Σε μια εποχή, σημειώτεον, που η Μεγάλη Κρητική Επανάσταση είχε εκπνεύσει και οι Κρητικοί είχαν υπογράψει υποταγή στις οθωμανικές αρχές κατοχής και είχαν αποδεχτεί τον Οργανικό Νόμο.

**Ευχές σε όλους και όλες για μια εξόχως λαμπρή Λαμπρή, χωρίς ζωοφαγές και κραπαλές!**